Retningslinjer for egenbetaling for opphold i institusjon

Vedtatt i sak 00/00 dd.mm.åååå

Revidering av sak 93/14 14.12.2014 Hol kommunestyre

HOL
KOMMUNE

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING: 3
2. MÅLSETTING....3
3. RUTINER VED BEREGNING M.V. 4
3.1. INNHENTING AV OPPLYSNINGER....4
3.2. FRIPERIODER M.V. 4
3.3. UTREGNING AV OPPHOLDSBETALING....5
3.3.1. Inntekter....5
3.3.2. Fradrag....6
3.3.3. Til beboers egen disposisjon....8
3.3.4. Egenandelen – forhåndsstipulert beregning....8
3.4. KLAGE PÅ VEDTAKET 9
3.5. NYE VEDTAK OG ETTERBEREGNING 9
3.6. TJENESTER SOM DEKKES AV EGENANDELEN....10
3.7. OPPHØR AV INSTITUSJONSOPPHOLDET 11
3.8. MAKSIMAL- OG MINIMUMSPRISER....11
4. SAMMENDRAG 12
5.ANNEN PRAKTISK INFORMASJON....12

1. INNLEDNING:

Grunnlag
" Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester. (FOR 2011-12-16 nr.1349)
Helse- og omsorgstjenesteloven
Rundskriv fra Statens helsetilsyn IK-25/96
Rundskriv fra Helse- og omsorgsdepartementet I-47/98
Rikstrygdeverkets rundskriv *Hovednr. 70 – Lov om helsetjenesten i kommunene – vederlag for opphold i institusjon.*
Håndbok;" Betaling for beboere i institusjon" av Åsmund Edvardsen og Leif Kåre Helland.

2. MÅLSETTING

Det er kommunens ansvar å utvikle systemer og rutiner som på best mulig måte ivaretar forskriftens intensjoner.

Det må legges til grunn at det på området fattes enkeltvedtak overfor privatpersoner som ofte er ute av stand til å vurdere de vedtak som blir gjort. Dette er nok en av grunnene til at det er et lavt antall klagesaker innen egenandelsberegningen.
Dette fordrer at kommunen har en høy grad av nøyaktighet i behandlingen.

Målsetting for Hol kommune:

- Kommunestyret skal fatte vedtak om retningslinjer på områder hvor forskriftene åpner for å bruke skjønn.
- Saksbehandlere skal ha så god kjennskap til forskriften at de er i stand til å foreta riktig beregning.
- Godkjente og utprøvde skjema for beregning av vederlag skal benyttes. I Hol blir fagsystemet brukt til utregning av egenandelen.
- Beboere med komplisert inntekts/fradragsforhold blir gitt fordel til i forhold til andre.

3. RUTINER VED BEREGNING M.V.

3.1. INNHENTING AV OPPLYSNINGER

Kommunen mottar «søknad» fra bruker på korttids- eller langtidsplass.

Send med forhåndsinformasjon om betalingsplikt sammen med vedtaket og vedleggene:
Brev vedr.” orientering om betaling for langtidsopphold i institusjon”
” Orientering om vederlag”, nr. 1171 Sem og Stenersen
” Oppgave over inntektsforhold”, nr. 1172 Sem og Stenersen
Brosjyren” Om opphold i institusjon”.

Når nødvendige skjemaer er mottatt i retur er det tid for å beregne egenandelen. Det er en forutsetning for å kreve egenandel av beboer først er gjort kjent med kommunens rett til det, bestemt i forskrift, og dokumentasjon på dette må foreligge i beboers journal. Forskriften er trykt på baksiden av nevnte skjema.

Det er viktig at opplysning om sivilstand er fylt ut, da dette har betydning for egenandelsberegningen. Beboers underskrift gir fullmakt til å innhente opplysninger om inntektsforhold. En slik fullmakt har kommunen gjennom forskrift, men dette er til beboers orientering.

3.2. FRIPERIODER M.V.

Ved korttidsopphold:
Dersom det blir gitt tilbud om korttidsopphold til en beboer, blir det regnet døgnpris, jfr.§4 i «Forskrift om egenandel for opphold i institusjon» for de 60 første dagene i kalenderåret. Fra og med den 61. dagen skal en regne egenandel som for langtidsopphold resten av inneværende år. Friperioden faller her bort. Ved nytt år blir det ved korttidsopphold igjen regnet døgnpris, jfr.§4, de første 60 dagene i kalenderåret. Betaling skal skje fra og med første oppholdsdag til den dagen oppholdet opphører.
De 60 dagene trenger ikke å ha vært i sammenhengende, men må være i inneværende år.

Ved langtidsopphold:
Beboer har krav på” frimåned” – dvs.: En søker som blir gitt tilbud om langtidsopphold har krav på friperiode i én kalendermåned etter innleggelse.
Unntak fra rett til friperiode er når beboer kommer direkte fra en annen type institusjon - f.eks. sykehus. Da kan tida for opphold i denne institusjonen bli regnet med.

Unntak fra hovedregelen er også dersom beboer går over fra avlastnings- og korttidsopphold som sammenlagt har hatt 60 døgn eller mer i kalenderåret til langtidsopphold. Kommunene kan da ta betaling fra første dag av langtidsoppholdet. Samme unntak gjelder ved flytting direkte fra avlastningsopphold, kommunal plass på Hallingdal sjukestugu, en annen institusjon eller privat forpleining. Da skal tiden for oppholdet i denne institusjonen mv. også regnes med. Annen institusjon er private/kommunale institusjoner, sykehjem, aldershjem eller boformer/boliger med hel døgns omsorg og pleie.
Kommunen ser bort ifra innlagte dager ved sjukehus og Ø-hjelps- og KAD-plasser på Hallingdal sjukestugu.

3.3. UTREGNING AV OPPHOLDSBETALING

Når kommunen har fått alle inntektsopplysningene, kan oppholdsbetalingen regnes ut. Vedtaket blir fattet og dette sendes til beboer.
Melding om langtidsplass sendes til NAV for ev. endring av grunnpensjonen. Hol kommune krever inn hele vederlaget selv, men kan i unntakstilfeller be om trekk direkte i pensjonsutbetalingen fra NAV.

3.3.1. Inntekter

a) Folketrygdytelser:
Alle inntekter fra folketrygden; grunnbeløpet, tilleggspensjon, særtillegg, etterlattepensjon etc. Beløpet kommer frem i ligningsutskriften og i utbetalingsdetaljer fra NAV.

b) Andre pensjoner:
Alle inntekter fra Statens pensjonskasse og kommunale pensjonskasser, selv om det er NAV som utbetaler disse. Private pensjoner skal også her. Denne fordelingen i forhold til folketrygdytelsene er viktig i de tilfeller hvor beboer skal ha forsørgerfradrag.
Beløpet her kommer frem i ligningsutskriften.

c) Andre inntekter: Er beskrevet i håndboken ”Betaling for beboere i institusjon” av Åsmund Edvardsen og Leif Kåre Helland.

d) Inntekter av formue:
Renteinntekter til beboer som sitter i uskiftet bo skal i sin helhet bli tatt med i beregningsgrunnlaget. Bare renteinntektene oppgitt i likningsutskriften til beboer skal i sin helhet bli tatt med i beregningsgrunnlaget. Hjemmeboende ektefelle sine renteinntekter skal holdes utenfor.

Det gis ingen fradrag for renter på kontantyting (lommepengedelen).

Salg av bolig regnes som realisering av formue og skal ikke regnes med som inntekt. Inntekter fra aksjer skal regnes slik: Aksjeutbytte regnes som inntekt, men gevinst av aksjesalg regnes ikke som inntekt, da dette er realisering av formuen. Derimot er renter av realisert formue inntekt. Disse inntektene tas kun med i etterberegningen og ikke i det løpende vederlaget.

3.3.2. Fradrag

a) Skatt:
Beboer vil ofte oppgi skatt på grunnlag av forrige års ligning. Det er en fordel å sjekke dette mot det løpende trekk som foretas av NAV. OBS: Trygdede har desember som skattefri måned, skattetrekket multipliseres derfor med 11 for å få årets skattebeløp.
Ellers må en be om at den utlignede skatt kommer frem på ligningsutskriften, slik at beregningsgrunnlaget blir utregnet på samme grunnlag. Ved etterberegning gis fradrag for utlignet skatt.

b) Gjeldsrenter:
Alle slags gjeldsrenter skal tas med, ikke bare for bolig. Se også i håndboka for mer informasjon.

c) Verdipapirfond:
Tap ved realisasjon av andeler verdipapirfond skal ikke tas med.

d) Forsørgerfradrag:
Det er nye regler fra 01.01.2024 om etterlatte-ytelser. Gjelder bare forsørgerfradrag knyttet til folketrygdytelser jf. Egenandelsforskriften §5 andre ledd.
Det er spesielle regler for forsørgelse av barn.

Når ektepar bor hjemme er pensjonene deres samordnet slik at de til sammen får mindre pensjon enn to enslige pensjonister. Når en eller begge flytter på institusjon vil begge to fra NAV sin side bli regnet som enslige, med tilsvarende økning i pensjonen. Det er viktig at saksbehandler i kommunen som velger å fakturere direkte, informerer NAV om langtidsopphold slik at riktig pensjon blir registrert. Ellers vil kun de som blir trukket direkte i trygd bli endret.
Når så den ene dør vil den andre få etterlattepensjon, hvilket innebærer enda en økning i trygd. Det er denne siste økningen som kalles for tenkt etterlattepensjon og som skal gjøres fradrag for i beboers inntekt før vederlag beregnes. Tanken er at den hjemmeboende ikke skal komme dårligere ut økonomisk fordi ektefellen fortsatt bor på institusjon.

Utregning av forsørgerfradraget:
Dette står beskrevet i håndboka. Legg merke til i fradragsberegning for hjemmeboende ektefelle, at det er beløpene fra folketrygden som behandles her, og som avkortes mot den hjemmeboende sin brutto inntekt. For øvrige pensjoner, dvs. Stat, kommune og private regnes 50% fradrag.
Det er spesielle regler for forsørgelse av barn som står beskrevet i håndboka.

e) Fradrag for boutgifter:
Viser til vederlagsforskriften vedr. fradrag etter §5 fjerde ledd.

Beboere med egen bolig får automatisk fradrag for boutgifter i inntil 6 måneder. Fradraget settes til kr. 3000,- pr. måned og halvparten for beboere med hjemmeboende ektefelle. I de tilfeller der beboer har oppsigelsestid på husleiekontrakt, vil fradraget bli gitt for de månedene oppsigelsestiden varer – i maks seks måneder.
Vilkåret er at boligen ikke blir disponert av andre.

Fradraget gis ikke til de som bor på kår.

Fradrag for boutgifter over 6 måneder kan også være rimelig dersom beboer har hjemme boende ektefelle og denne får problemer med å holde på boligen dersom ikke vedkommende får midler fra ektefellen.
Det må sendes egen søknad om fradrag av bo utgifter over lengre tid. Kommunalsjef i helse og omsorg har fullmakt til å gi fradrag for bo utgifter over 6 måneder.

3.3.3. Til beboers egen disposisjon

Inntekter - fradrag = beregningsgrunnlag

Det kan synes mest pedagogisk riktig å regne fribeløp ut fra beboers synspunkt. Dersom en ikke bruker oppsettet fra skjema, men beregner alt ut fra hva kommunen kan kreve i betaling, vil dette for beboer mer fortone seg som et angrep på inntekten.

Beregning med beboers øyne:

25% av grunnbeløpet – det gjelder selv om størrelsen på fradragene skulle bli så store at beregningsbeløpet blir lavere enn grunnbeløpet.
75% av fribeløp
15% av inntekter utover G (beregningsgrunnlaget - grunnbeløp)
= lommepenger

Les også i håndboka om minimumsregelen og krigspensjon.

3.3.4. Egenandelen – forhåndsstipulert beregning

Beregningsgrunnlaget – lommepenger = EGENANDELEN
Hol kommune sender faktura (evt. oppretter avtalegiro) direkte til beboer.

Egenandel for deler av året
Ved innflytting:
Når ektepar eller en av ektefellene kommer på institusjon, stiger inntekten, men vi bruker likevel årsbeløp, og dividerer på tolv måneder, til beboers gunst.
Dersom vesentlige deler av beboers inntekt bortfaller ved innflytting, må dette tas hensyn til. Egenandelen beregnes da på årsbasis uten den bortfalte inntekt. Husk da på at skattefradraget justeres tilsvarende. Ta eventuelt kontakt med ligningskontoret.
Ved permisjon: Når en beboer med fast plass i institusjon blir innlagt på sjukehus, skal normalt ikke vedkommende skrives ut av institusjon. Oppholdet blir regnet som permisjon. Dersom institusjonen lar en ny beboer disponere plassen, vil egenandelen falle bort.
Ved dødsfall: Når en person dør skal en ta betaling til og med dødsdagen. Det er også viktig å tilbakebetale det som er trukket/betalt for mye i dødsmåneden. Dette samordnes med endelig etteroppgjør. Ved dødsfall må en be om forhåndsligning. Kommunen må forhåndsvarsle til etterlatte/boet om at etterberegning vil bli foretatt så snart forhåndsligningen eller likningen foreligger.

Betalingsvedtaket skal inneholde:

- opplysninger om klagemulighet.
- opplysninger om hjemmel i vedtaket og fakta vedtaket bygger på.
- brev som opplyser om de praktiske sidene rundt vedtaket og at et etteroppgjør vil finne sted når likningen er klar.

3.4. KLAGE PÅ VEDTAKET

En eventuell klage med begrunnelse skal sendes til saksbehandler som har fattet vedtaket. Klagefrist er 3 uker etter at beboer har mottatt underretning om vedtaket.
Fylkesmannen er klageinstans. Klagen sendes skriftlig av saksbehandler med utfyllende informasjon om saksgangen.
Vedtaket kan påklages av beboer selv, av nærmeste pårørende på beboers vegne (ektefelle, samboer, barn eller søsken) og av verge.

3.5. NYE VEDTAK OG ETTERBEREGNING

Nye vedtak skal fattes dersom:

- den økonomiske situasjonen til beboer endrer seg vesentlig (reduserte renteinntekter, økte trygdesatser, økt inntektsskatt og lignende)
- tidligere vedtak viser seg å være bygget på uriktige opplysninger
- skatteoppgjøret for foregående år viser at det ikke er beregnet riktig egenandel
- hjemmeboende ektefelle også flytter inn på institusjon. (Her må det foretas ny beregning av den beboer som før fikk forsørgerfradrag. Dette skal nå bortfalle)

Dersom det skjer vesentlige endringer på et tidspunkt hvor det er for travelt på kontoret, ferieavvikling etc., kan det være en løsning å sende ut forhåndsvarsel om at ny beregning vil bli foretatt, og så utføre denne innen rimelig tid. Forhåndsvarselet vil da fungere som selvstendig hjemmelsgrunnlag for vedtak med tilbakevirkende kraft.

Etterberegning:
Vederlagsberegningen baseres på årets nettoinntekt (inntekt minus inntektsskatt og gjeldsrenter). Siden kommunen krever løpende vederlag, må imidlertid årets inntekt forhånds stipuleres til det man tror vil være riktig egenandel på bakgrunn av beboerens økonomi. Det er først når det foreligger ligning for foregående år at man sikkert kan fastslå den riktige nettoinntekten for dette året. Fordi det kan skje endringer i for eksempel pensjonen, renteinntekten, skatt osv. i løpet av året, er det en stor mulighet for at det forhåndsstipulerte beregningsgrunnlaget ikke er helt riktig.

Etterberegning skal utføres snarest mulig etter at likningsutskriften foreligger (fra slutten av juni til oktober) Det er viktig at beboer får klar melding ved innflytting om at et etteroppgjør vil finne sted.
Et etteroppgjør ved dødsfall kan gjøres så snart saksbehandler mottar en forhåndsligning fra etterlatte/boet.
Ved etterberegningen er det riktig å bruke et gjennomsnitts grunnbeløp. Det vil også forenkle arbeidet.

Medfører kontrollberegningen at egenandelen korrekt beregnet skulle ha vært satt lavere, slik at beboeren dermed har betalt for mye i egenandel, skal kommunen tilbakebetale dette til beboeren.
Medfører kontrollberegningen at egenandelen skulle ha vært satt høyere, kan kommunen kreve etterbetaling.

Før etterberegningen kan gjøres, må følgende opplysninger innhentes:

- Ligning m/utlignet inntektsskatt fra skatteetaten.
- Utbetalingsdetaljer pr. desember for å kunne regne ut forsørgerfradrag.
- Oversikt over total egenandel fakturert fra kommunen.
- Gjennomsnittlig grunnbeløp. (se i håndboka for gjennomsnittlig krigspensjon og forsørgerfradrag)
- Oversikt over andre endringer i beboerens økonomi som beboeren selv eller andre har gitt beskjed om.

Etterberegningen bygger på følgende elementer:

- Den aktuelle inntekten og inntektsskatten som framkommer av ligningen.
- Det beboer har betalt i vederlag

I håndboka er det vist et eksempel på avregning.

Ved etterberegning for deler av et år og beboer ikke har hatt inntekt hele året, brukes gjennomsnittlig grunnbeløp for den perioden beboeren har hatt inntekt.
Har beboeren hatt inntekt hele året, men ikke hatt betalingsplikt hele året, bruker vi gjennomsnittlig grunnbeløp for hele året for så å avregne for den perioden vedkommende har hatt betalingsplikt.

3.6. TJENESTER SOM DEKKES AV EGENANDELEN

I forskriften §7 står det at "egenandelen skal omfatte kost, losji, nødvendig tannbehandling, medisiner mv. samt helsetjenester som kommunen organiserer etter lov om helsetjenesten i kommunen i §1-3 andre ledd.

I uttalelser til §7 fra Helsetilsynet står det: «siden bestemmelsen ikke er uttømmende skal kommunen konkret vurdere hvilke andre ytelser som eventuelt skal være omfattet av egenandelen. Vurderingen av hvilke ytelser dette gjelder kan bli ulik for de forskjellige beboergruppene»
Se rundskriv IK – 25/96 fra Statens Helsetilsyn.

Følgende tjenester inngår i egenandelen:

- lovpålagte helsetjenester
- spesialtjenester
- ergoterapi
- utgifter til medisin
- tannhelsetjenester
- nødvendige reiseutgifter til og fra institusjon
- kost og losji (herunder hygieneartikler som såpe, Shampo, tannkrem, tannbørste og lignende)
- vask og stryking av tøy. Vanlig reparasjon av tøy som kan gjøres på institusjonen. Sy i navnelapper.

Egenandelen dekker ikke utgifter til personlig bruk som for eksempel klær og sko.

Ref. Forskrift om egenandel for opphold i institusjon
§ 7. (Hvilke tjenester omfattes av egenandelen) Egenandelen skal omfatte kost, losji, nødvendig tannbehandling, medisiner mv. samt helsetjenester som kommunen organiserer etter lov om helsetjenesten i kommunen § 1-3 andre ledd.

3.7. OPPHØR AV INSTITUSJONSOPPHOLDET

Plikten til å yte egenandel gjelder til og med den dagen institusjonsoppholdet opphører.
Når en person dør, skal en ta betaling til og med dødsdagen. Det er også viktig å tilbakebetale det som er trukket/betalt for mye i dødsmåneden. Dette samordnes med endelig etteroppgjør.
Ved dødsfall må en be om forhåndsligning. Kommunen må forhåndsvarsle til etterlatte/boet om at etterberegning vil bli foretatt så snart forhåndsligningen eller ligningen foreligger.
Ved opphør regnes innflyttingsdag og utflyttingsdag som et døgn til sammen.
Ved etterberegning for deler av et år og beboer ikke har hatt inntekt hele året, brukes gjennomsnittlig grunnbeløp for den perioden beboeren har hatt inntekt.
Har beboeren hatt inntekt hele året, men ikke hatt betalingsplikt hele året, bruker vi gjennomsnittlig grunnbeløp for hele året for så å avregne for den perioden vedkommende har hatt betalingsplikt.

3.8. MAKSIMAL- OG MINIMUMSPRISER

Kommunen bruker helse- og sosialdepartementet sine maksimalpriser på korttidsopphold inntil 60 dager i kalenderåret.

Ved langtidsopphold opererer vi ikke med" faste" priser som ved korttidsopphold. Betalingen skjer med hjemmel i §3 i vederlagsforskriften. Vi må fastsette beboerens inntekter for å kunne foreta en beregning av egenbetalingen.

Som grunnregel skal ikke betalingen overstige det det koster å drive en institusjonsplass. Dette kalles kurdøgnprisen. Regelen om kurdøgnpris som maksimalsats medfører i realiteten svært sjelden noen begrensning i vederlagsberegningen. Kurdøgnprisen blir regnet ut fra budsjetterte brutto driftsutgifter minus brutto driftsinntekter. (Innbetalinger fra beboerne holdes utenfor.) Kurdøgnprisen kan stå i vedtaket om vederlag.

4. SAMMENDRAG

Der forskriftene åpner for å bruke skjønn, gjør saksbehandler dette i samråd med administrasjonen, eller etter delegert fullmakt.
Tidligere revisjon anbefalte at det opprettes et kontaktforum for det personale i kommunene i Hallingdal som har oppholdsbetaling som arbeidsområdet. Vår nettverksgruppe møtes 1-2 ganger pr. år for å kunne få bedre forståelse for enkeltpunkt, for å utfylle hverandre og for å være til gjensidig nytte.

Vi oppsummerer med at følgende virkemidler må tas i bruk for å nå målsettingen om lik saksbehandling:

- Alle beboere må ha et eget vedtak for egenandelsberegning umiddelbart etter innflyttingen. (Dvs. så raskt som saksbehandler får innhentet de opplysninger som trengs for å regne ut egenandelen.)
- Ved vesentlige endringer som saksbehandler får beskjed om, fattes det nytt vedtak. (Nytt forskuddstrekk ved årsskiftet eller nytt grunnbeløp i mai regnes ikke som vesentlige endringer.)
- Alle beboere må etterberegnes snarest mulig etter at ligningsutskriften foreligger.
- Ved dødsfall bør etterberegning skje så snart det er praktisk mulig, jf. eventuell forhåndsligning.
- Det er utarbeidet og vedtatt retningslinjer for:
  - Hvordan renteinntekter på pasientkonto skal behandles.
  - Hvordan forsørgedes renteinntekter skal behandles.
  - Hvordan boligfradrag skal behandles.

5.ANNEN PRAKTISK INFORMASJON

NAV

- Omregning av pensjoner på ektepar/samboere ved langtidsopphold
  Ektepar/samboere har redusert grunnpensjon (90%). Når den ene får langtidsopphold i institusjon, skal begge omregnes til enslige fra den 1. i måneden etter innflytting. Det vil si at begge får økte pensjoner hos NAV. Saksbehandler vil sende brev til NAV om omregning av pensjoner.

Melding om ny adresse ved langtidsopphold

- Alle som flytter i Norge har plikt til å melde flytting innen 8 dager etter flyttingen jfr. Lov om folkeregistrering § 7. Melding om flytting kan gjøres elektronisk på skatteetatens sider på internett, eller på skjemaet «Flyttemelding». Skjemaet sendes til: Skatteetaten v/Folkeregisteret, Postboks 9200 Grønland, 0134 OSLO.
  Hovedregelen er at du skal være registrert som bosatt der du oftest sover. Hvis du er gift, regnes du som bosatt der du og ektefellen din hadde felles hjem.

Grunnstønad og hjelpestønad fra NAV

- Begge stønadene opphører ved langtidsopphold. For å melde fra om opphør eller ved andre spørsmål, kontakt NAV på telefon 5555 3333.

Bostøtte fra Husbanken

- Kommunal- og statlig bostøtte opphører ved langtidsopphold. For å melde fra om opphør eller ved andre spørsmål, kontakt Nav.